

„Közösséget akarunk teremteni, nem versenyt”

Beszélgetés **Erős István**al

A Csíkdánfalván felnőtt művész grafikusként kezdte pályafutását a Magyar Képzőművészeti Egyetem jogelődjén, a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, később oktató, tanszékvezető és intézetigazgató lett az egri Eszterházy Károly Egyetemen. Az ott eltöltött tíz év és a nemzetközi útjai során szerzett tapasztalatokat most az MKE rektoraként hasznosítja augusztus 1-én életbe lépett kinevezését követően.

FT: Legtöbbször a természetművészet kapcsán ismerik a nevét. Mesélne erről?

Erős István: A természetművészet gyűjtőfogalom, nehéz definiálni, olyan kifejezési forma, amely az ember és környezete viszonyával foglalkozik. Egy természetművészeti alkotás elkészítésénél a művész az adott környezetben fellelhető, általában mulandó, lebomló, természetes anyagokat használja, ezáltal maga a mű is efemer jellegű. Ebben az értelemben az idő konkrét formában jelenik meg a műben, hiszen már az alkotás pillanatában bele van kódolva egy bizonyos élettartam. Hogy számomra művészként mit jelent a természeti környezethez való viszony, az először akkor körvonalazódott, amikor hátizsákos egyetemistaként Kelet-Afrikát jártam. Talán romantikusnak hangzik, de 1994-ben még az „igazi Afrikát” volt szerencsém látni, a természeti népek mindennapi életét testközelből tapasztalhattam meg. Akkor még nem tört be a nyugati globalizáció – a technológiai fejlettség is gyerekcipőben járt, a telekommunikáció nem létezett, a falvak szinte teljesen el voltak zárva a külvilágtól. Valójában egy ősi, törzsi lét legutolsó pillanatainak lehettem tanúja, ahol a művészet és természet még szerves egységet képezett. Az alkotásnak ez a magától értetődő mindennapisága nagy hatást gyakorolt rám. Később, ázsiai útjaim során a keleti filozófia holisztikus világlátása változtatta meg a természethez és az alkotáshoz való viszonyomat.

FT: A jelen generációból származó hallgatókat digitális bennszülötteknek szokás nevezni, gyakoriak a virtualitásról és a posztumán filozófiákról szóló kiállítások. Ők fogékonyak a természetművészetre, vagy velük már más módon teremt kapcsolatot?

EI: A rövid válasz az, hogy igen, fogékonyak. Egerben három korábbi diákom vette át tőlem az óráimat, csinálják és tanítják a természetművészetet. A szobrászok mindig is érdekeltek lesznek a természetben való alkotásban, a köztéri szobrokhoz pedig hozzátartozik a szituáció, amibe belekerülnek és – az én értelmezésemben – ez természetművészeti problematika. Ráadásul a klímaváltozás nagyon aktuális, mindannyiunkat érintő, égető probléma, amire a képzőművészek közül is sokan reagálnak. Ez az ökológiai fenyegetettség is a természetművészet irányába terel sok alkotót.

FT: Tanárként milyen jellegű órákat tart?

EI: Jelenleg szobrászokat tanítok.

FT: Mi a legfontosabb, amit át akar adni a hallgatóknak?

EI: Nyilván fontos a technikai tudás, a vizuális kifejezés hogyanja, de meggyőződésem, hogy a mester-tanítvány viszony kialakításának is hatalmas szerepe van a művészeti oktatásban. Ez alatt azt értem, hogy a hallgatóknak tudniuk és érezniük kell, hogy nincsenek egyedül, nincsenek magukra utalva – bármiről is legyen szó, van segítség. Arra törekszem, hogy a műteremben olyan légkör alakuljon ki, amelyben tudnak és mer-

↑
ERŐS István
Fotó: Gabelics Antal

nek kérdezni a hallgatók, akár tőlem, akár egymástól. A művészetet nem kell feltétlenül magányosan, félrevonultan művelni. Az egyetemi évek, ahogy később maga a művészpálya is, a kapcsolatépítésről is szól, és itt nem a „helyezkedésre” gondolok, hanem egyszerűen annak a közegnek a meg-

teremtéséről, amelyben alkotni lehet. Ezt az egyetemen különböző módokon próbálom, próbáljuk segíteni, és tulajdonképpen a művésztelepek is ezt a célt szolgálják.

FT: Mi a célkitűzése rektorként?

EI: A magyar művészet és az MKE-n folyó oktatás is világszínvonalú, minden okunk megvan a büszkeségre, mindezt már „csak” meg kéne mutatni, itthon és külföldön is. Az egyetemnek rengeteg erasmusos kapcsolata van, amelyeket mindenképpen életben akarunk tartani, sőt bővíteni is szeretnénk őket, amint a járványhelyzet lehetővé teszi. Ahhoz, hogy adminisztrációs szempontból zökkenőmentes legyen a más intézményekben végzett félévek elfogadása, a képzések formai finomítása, a tantervek európai mintához való igazítása szükséges. Radák Eszter rektorsága alatt – egy EU-s pályázat jóvoltából – létrejött az EU4ART egyetemi szövetség, amely az átjárás lehetőségeit vizsgálja az MKE, a római Accademia di Belle Arti, a rigai Latvijas Mākslas Akadēmija és a drezdai Hochschule für Bildende Künste között. Éppen most készülünk ennek a pályázatnak a második fordulójára: újabb konferenciákra, hallgatói és oktatói cserékre, szimpóziумokra, nemzetközi kiállításokra, előremutató oktatásmódszertani kötetekre remélünk támogatást. A hosszú távú cél egy sok szálon összefonódó oktatási program kiépítése, amely az intézmények közötti szinergiákra

támaszkodva új, nemzetközi perspektívákat nyit a hallgatóságnak. Az Európai Egyetemek víziójának közös megfogalmazása az európai képzőművészeti felsőoktatás globális versenyképességére keresi a választ. Hallgatóink már ebben a félévben részt vesznek féléves, illetve rövid, kétéves mobilitási programokban, és mi is vendégül látjuk a partnerintézményekben tanuló diákokat. A hallgatók rengeteg élménnyel gazdagodnak; úgy vélem, a gondolatok és a művészeti megnyilvánulások szabad áramlása a projekt egyik legfőbb értéke, miközben mindegyik intézmény megőrzi saját karakterét.

Mindemellett a hagyományosan osztatlan képzésben működő Képzőn 2022-ben indul egy új képzőművészeti alap- és mesterképzési szak, és ez a bolognai rendszerrel kompatibilis képzés is új lehetőséget teremt a hallgatóinknak, hogy hosszabb időt töltsenek tanulmányúton, illetve az egyetemnek, hogy külföldi hallgatókat fogadjon.

FT: Saját művészeti tevékenységéből úgy tűnik, hogy Kelet és Dél is fontos a számára, Gaál József pedig azt írta önről, hogy „természeti, társadalmi és személyes lét összeforva létezik munkájában”. Lehet rá számítani, hogy az egyetem Erasmus-programjai ezekbe az irányokba is nyitni fognak?

EI: Szeretném, ha a hallgatók Európán túlra is eljuthatnának. 2013 és 2014 között vendégprofesszor voltam a Tajvani Nemzeti

↑
ERŐSS István: *Szent ház, 2020,*
Gujarat, India
A művész jóvoltából

Művészeti Egyetemen, és más ázsiai országokkal is vannak kapcsolataim, hála a szakmai előéletemnek és az utazásaimnak. Dolgozunk rajta, hogy ezeket a viszonyokat is szorosabbra fűzzük. Úgy gondolom, a világ minden régiója izgalmas egy művész számára, példának okáért Közép-Amerikában, az Egenlítő környékén is olyan meghatározó benyomások érhetik az embert, amelyekből akár egy életen át lehet szakmailag építkezni.

FT: Mit jelent az, hogy itthon meg kell mutatni a Magyar Képzőművészeti Egyetemet?

EI: Kiállításokat főleg. Valamiért kevesen hallottak arról, hogy idén ünnepeljük az egyetem alapításának 150. jubileumát – talán többet kellene foglalkoznunk a marketinggel és a hirdetésekkel –, ennek alkalmából egy nagyszabású, az egész tanévet átívelő programsorozattal készülünk *MKE 150* néven. Hamarosan befejeződik az Andrassy úti főépület részleges felújítása, ennek köszönhetően az itt található Lotz-freskókat eredeti pompájában láthatják a látogatók. A Barcsay Terem ismét izgalmas, reprezentatív kiállítások helyszíne, a jubileumi évben a jelenlegi és a korábbi hallgatók munkáinak, illetve az egyetem történetének bemu-

tatására helyezzük a hangsúlyt. Az egyetem láthatóságának szintén fontos záloga, hogy a diákjainkkal a diplomaszerezést követően is kapcsolatban maradjunk, hiszen egy szakma vagyunk, nem zárhatjuk be a kapuinkat. Ez a nyitottság a más magyar intézményekkel való együttműködésre is igaz, hiszen – ugyanúgy, ahogy a hallgatókkal a műteremben – közösséget akarunk teremteni, nem versenyt. Arra törekszünk, hogy a különböző karok és képzési helyek hallgatói és oktatói közösen vegyenek részt programokon, ahol megismerhetik egymást, gondolatot cserélhetnek, mint például nemrégiben a Festészet Napján. Ezen az eseményeken olyan munkakapcsolatok, barátságok szülehetnek, amelyek meghatározhatják az egyén szakmai indulását. Emellett ezek „kulturális csereprogramok” is; vidéki művészek szereplési lehetőséghez jutnak Budapesten, a fővárosi szcénát pedig vidéki városokban képviselhetik a hallgatóink. Pár hónapja például egy EU4ART-projekt a Pannonhalmi Főapátsággal együttműködésben, Mélyi József kurátori munkájának köszönhetően valósult meg. A hallgatók helyspecifikus installációt készítettek a Boldogasszony-kápolnában, ami előkészítette a jelenleg is zajló, *A falanszter emlékezete* című, fesztiválszerűen működő kiállítást.

FT: A művészetelmélet szakos hallgatók hogyan tudnak megmutatkozni?

EI: A pályázati úton megvalósuló kiállítások igényelnek kurátorokat is, akár itthon kerül rájuk sor, akár külföldön. Ezekben a mesterek is segítséget nyújtanak, de a hallgatókra is ugyanúgy számítunk. November közepén nyílt meg az újjáéledő kulturális városrészben, a Margit-negyedben az egyetem új galériája és rendezvényterme MKE PROFIL néven, Szoboszlai János vezetésével. A galériát kifejezetten arra szánjuk, hogy az MKE elmélet szakos hallgatói itt gyakorolják a kiállítások rendezését a festők, szobrászok, grafikusok, intermédiások bemutatkozásain keresztül. Az MKE és az ELTE BTK két oktatója, Lázár Eszter és Nagy Edina pedig azon dolgoznak, hogy a jövő kurátorait és a jövő művészeti íróit még az egyetemi évek alatt megismertessék egymással. Ennek köszönhetően a képzős hallgatóknak olyan órák felvételére is van lehetőségük, amelyek köztök az ELTE alapszakos szabadbölcseiséivel. Ezek az órák projektalapúak, a közös kiállítástalogatáson, együtt gondolkodáson, közös munkán van a hangsúly.

1 Az 50-es évek Romániájának bürokratikus útvesztőiben a nagymúltú Erőss-család ezen ágának nevéből eltűnt egy s betű. Művészként Erőss Istvánként jegyzi munkáit.

↑
ERŐSS István: *Árnyék*,
2020, Gyergyószárhegy
Fotó: Kopacz Kund
A művész jóvoltából

FT: A rektori pozíció terhei mellett marad ideje a saját művészi karrierjére?

EI: Nem először kell az alkotást összeegyeztetnem a közszolgálattal. A múltban azt tapasztaltam, hogy hasznosabb, ha minden évben néhány hetet kizárólag az alkotásra szánok, és vidékre vagy távoli országokba elvonulva, reggeltől-estig dolgozom, mint amikor a munkanapok végén még próbálok valamit csinálni a műteremben. Ez valószínűleg a jövőben is így lesz, de pár hónap távlatából talán még korai ilyen kijelentéseket tennem.